

Міністерство культури, молоді та спорту України

*Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти*

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 1
від «04» лютого 2020 р.

**Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«ФОЛЬКЛОРНИЙ АНСАМБЛЬ»
елементарного підрівня початкової мистецької освіти**

**Київ
2020**

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «Фольклорний ансамбль» елементарного підрівня початкової мистецької освіти. Київ, 2020. 29 с.

Укладачі:

О. І. Полячок – викладач музично-теоретичних дисциплін Музичної школи № 1 ім. Г. Г. Нейгауза (м. Кропивницький), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист; керівник фольклорного ансамблю «Млиночок»;

О. О. Дудар – заступник директора з навчальної роботи Хмельницької дитячої школи мистецтв, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, кандидат мистецтвознавства, лауреат премії ім. Б. Хмельницького;

І. О. Мазурек – викладач народного співу Хмельницької дитячої школи мистецтв «Райдуга», керівник фольклорного ансамблю «Вербиця»;

У. М. Сідлецька – викладач Хмельницької дитячої школи мистецтв, керівник дитячого зразкового фольклорного гурту «Берегиня», лауреат премії ім. Б. Хмельницького;

О. Т. Богдан – викладач Луцької музичної школи № 1 ім. Фредерика Шопена, керівник фольклорного ансамблю «Зоряниця».

Рецензенти:

Є. В. Єфремов – професор кафедри історії української музики і музичної фольклористики Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського, кандидат мистецтвознавства, керівник фольклорного ансамблю «Древо» (м. Київ), заслужений діяч мистецтв України;

М. В. Вертюк – заступниця генерального директора Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара» з нематеріальної культурної спадщини, засновниця та керівниця дитячої фольклорної школи «Орелі», заслужений працівник культури України.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. Мета та завдання нормативного змісту типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Фольклорний ансамбль»	4
2. Рекомендовані форми організації освітнього процесу та види навчальних занять	5
3. Вимоги до матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу	7
4. Нормативний зміст, обсяг навчальної дисципліни та результати навчання	7
5. Форми і засоби поточного та підсумкового контролю	19
6. Критерії оцінювання рівня досягнення результатів навчання	20
7. Перелік інформаційних джерел	22
8. Рекомендовані матеріали для використання на заняттях	28

ВСТУП

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «**Фольклорний ансамбль**» (далі – типова навчальна програма) містить загальний нормативний зміст, обсяг та результати навчання учнів початкової мистецької освіти елементарного підрівня музичного мистецького спрямування.

Типова навчальна програма встановлює мету, завдання навчальної дисципліни відповідно до ключових компетентностей, рекомендовані форми організації освітнього процесу, види навчальних занять, методи навчання, форми і засоби поточного та підсумкового контролю, рекомендації щодо його проведення, а також критерії оцінювання рівня досягнень результатів навчання.

Опанування нормативного змісту типової навчальної програми дає можливість здобувачам освіти застосовувати набуті в процесі навчання компетентності, визначені освітньою програмою з музичного мистецтва, клас музичного фольклору у своєму повсякденному житті; продовжити навчання на наступному підрівні початкової мистецької освіти за фахом або спорідненим видом мистецтва.

Типова навчальна програма орієнтована на здобуття початкової музичної освіти елементарного підрівня учнями в мистецьких школах (музичних школах, музичних відділеннях шкіл мистецтв), а також може бути використана іншими суб'єктами освітньої діяльності, які реалізують програми позашкільної освіти за мистецьким напрямом.

Нормативний зміст типової навчальної програми розрахований на дітей, які розпочинають навчання в 6-7 років (перший клас початкової загальноосвітньої школи), а також може бути реалізований у навчанні осіб старшого віку, які не мають початкових компетентностей, формування яких передбачено цією типовою навчальною програмою. У разі навчання осіб, старших за 6-7 років, кількість років навчання для опанування змісту типової навчальної програми може скорочуватись з урахуванням психофізичного розвитку учня/учениці, його/її можливостей, темпу опанування ним/нею

нормативного змісту для досягнення результатів навчання, передбачених для четвертого року здобуття освіти на елементарному підрівні. У цьому випадку виклад передбаченого матеріалу ущільнюється за рахунок відведення меншої кількості годин на той чи інший модуль програми.

Нормативний зміст типової навчальної програми ґрунтується на: узагальненні досвіду сучасних українських фольклорних і фольклористичних колективів, які виконують фольклор у так званій автентичній манері; працях щодо методики роботи з фольклорним колективом такого типу; дослідницькому, педагогічному й виконавському досвіді авторів типової навчальної програми; добірках аудіо, відео і текстових матеріалів, що розміщені на спеціалізованих сайтах, присвячених традиційній народній культурі.

Засвоєння звукових форм фольклору базується на прийомах «етнопедагогічної методики», в основі якої є слухання та наслідування автентичних фольклорних зразків. Враховуючи те, що діти молодшого віку досить складно сприймають автентичні записи, на ранніх етапах ознайомлення з традицією варто більше використовувати живий спів та наслідування з голосу викладача. Тому ключову роль у реалізації навчальної дисципліни відіграватимуть фахівці з належним рівнем компетенцій. Викладач має володіти манерою традиційного співу, знаннями з традиційної культури. Особлива увага приділяється сценічній поведінці учнів відповідно до автентичного народного виконання, що має бути максимально природною та простою, без зайвої міміки й жестикуляції та прийомів, характерних для естрадної поведінкової манери. Під час вибору зразків для виконання слід уникати таких, що подають фольклорну традицію в академічних або різного роду сценічно-естрадних інтерпретаціях. Орієнтація на такі зразки може призвести до формування в учнів хибного сприйняття і розуміння музичного фольклору.

1. Мета та завдання нормативного змісту типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Фольклорний ансамбль»

Мета опанування нормативного змісту типової навчальної програми полягає в розвитку творчого потенціалу учнів; залученні їх до виконавської діяльності, оволодінні значним репертуаром і навичками виконання фольклорних творів та відтворення елементів обрядів; вихованні любові до національних традицій і відчуття відповідальності за збереження культурної спадщини свого народу; застосовуванні набутих в процесі навчання компетентностей у своєму повсякденному житті.

Опанування типової навчальної програми сприяє розвитку в учнів художньо-естетичного смаку, позитивного ставлення до національної та світової музичної спадщини, а також формуванню навичок взаємодії у колективі; стимулює бажання продовжувати навчання за освітньою програмою в класі музичного фольклору базового (середнього) підрівня або за спорідненим видом мистецтва (музичний інструмент, сольний спів, театральне мистецтво, музичний (фольклорний) театр тощо).

Зміст навчання передбачає:

інтеграцію учнів у колектив;
набуття (збагачення) емоційно-естетичного досвіду на основі сприйняття і виконання автентичних фольклорних зразків;
вивчення доступного фольклорного матеріалу;
оволодіння елементарними навичками гуртового співу в поєднанні з обрядовими елементами й рухом;
формування початкового виконавського досвіду в складі ансамблю в процесі відтворення *фрагментів* календарних обрядів.

З огляду на вік учнів до змісту типової навчальної програми *не включено* опрацювання обрядів та пісень, які вимагають більшої психологічної зрілості, зокрема, Різдвяного вертепу, родинно-обрядових, ліричних, епічних та інших пісень. *Такий матеріал має увійти до типової освітньої програми в класі музичного фольклору базового (середнього) підрівня.*

Реалізація змісту типової навчальної програми спрямовано на виконання таких **завдань**:

у когнітивній (пізнавальній) сфері – формування початкових знань про фольклорні традиції, передусім, свого регіону;

у ціннісно-мотиваційній сфері – розкриття творчого потенціалу учнів; розширення культурного світогляду та вишуканого музичного смаку на основі автентичного фольклору; розвиток зацікавленості до навчання, творчої активності, особистої культури, бажання музикування і колективної взаємодії; формування самостійності та відповідальності за отриманий результат; виховання та плекання патріотичних почуттів;

в емоційній сфері – розвиток фантазії, уяви та художнього мислення, здатності до емпатії, комунікативних навичок; виховання сили волі, наполегливості та цілеспрямованості для досягнення конкретних цілей;

у психомоторній сфері – формування в учня/учениці професійних виконавських навичок гуртового співу, координації його з ігровими та іншими рухами, репліками, грою на найпростіших народних інструментах.

2. Рекомендовані форми організації освітнього процесу та види навчальних занять

Освітній процес у межах типової навчальної програми здійснюється у формі навчальних занять, контрольних заходів (академічних концертів, контрольних уроків, публічних виступів тощо, перевідних та випускних іспитів).

Основною формою організації навчання з навчальної дисципліни «**Фольклорний ансамбль**» є *груповий урок*. Форми уроків викладач обирає з урахуванням індивідуальності учнів, відповідно до їх вікового й особистісного розвитку, здібностей та темпу засвоєння навчального матеріалу.

Типова навчальна програма розрахована на 4 роки: 210 навчальних годин із навантаженням 1 година на тиждень на першому-другому роках навчання

(35 годин на рік), із навантаженням 2 години на тиждень на третьому-четвертому роках навчання (70 годин на рік). Рекомендовано на початковому етапі (першому-другому роках навчання) додатково використовувати 1 годину для підсилення результатів з фаху **«Фольклорний ансамбль»**.

Також для розвитку фахових здібностей в освітньому процесі можна передбачити використання навчальних годин з таких навчальних дисциплін варіативної частини: додатковий музичний інструмент (фортепіано, акордеон чи інші), читання нот з листа, ритміка, основи імпровізації, колективне музикування (вокальні та/або інструментальні ансамблі), ансамблі малих форм, практикум з календарних обрядів українського народу та народів України і світу, постановка концертних номерів, сольний спів.

Типовою навчальною програмою передбачено щорічно до 6 резервних годин, які використовуються викладачем для реалізації диференційного підходу та забезпечення кожного/кожної учня/учениці можливістю опанувати в індивідуальному темпі нормативний зміст навчальної дисципліни. Завдяки резервним годинам викладач також може планувати інші форми роботи, зокрема позакласної: відвідування з учнями концертів, майстер-класів, конкурсів та інших культурно-мистецьких заходів, що безпосередньо пов'язані з тематикою та змістом навчання.

Для реалізації завдань типової навчальної програми використовуються такі методи навчання:

мовний (розповідь, бесіда, пояснення, зауваження);

наочний (виконання твору або окремих прийомів викладачем, демонстрація аудіо- та відеоматеріалів);

практичний (розучування і виконання учнями фольклорних зразків, формування манери співу шляхом наслідування викладача, виконавця в автентичній манері, носія фольклору);

аналітичний (спостереження, порівняння, узагальнення, відокремлення, аналіз, синтез).

Вибір форм і методів навчання викладач визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи.

Викладач має право на академічну свободу (свободу викладання, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі), педагогічну ініціативу та розроблення власного/власної (авторського/авторської) методу / прийому / методики з описом педагогічної проблеми та оригінальних шляхів її вирішення.

Типова навчальна програма є основою для розроблення викладачем *робочої навчальної програми* з навчальної дисципліни **«Фольклорний ансамбль»**, в якій конкретизується: тематика; послідовність викладу навчального матеріалу; комплекс художньо-педагогічних методів, підходів та інструментів; заходи поточного контролю та обсяг годин на опанування учнями змісту навчальних модулів відповідно до їх здібностей і можливостей.

3. Вимоги до матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу

Для результативного проведення занять з навчальної дисципліни «**Фольклорний ансамбль**» відповідні приміщення (класи) мають бути забезпечені *обов'язковими засобами, навчальним обладнанням та іншими ресурсами* відповідно до профілю та напряму роботи: музичними інструментами (бубон, дзвіночки, «колокільці», «калатала», окарина, сопілка тощо), меблями для розміщення й зберігання костюмів і реквізиту, столом, стільцями, шафою, пюпітром для нот, метрономом з тюнером, стендом для наочних посібників, наочними матеріалами, літературою з фаху, методичними зразками та іншими ресурсами згідно з Нормативами матеріально-технічного забезпечення мистецьких шкіл, затверджених наказом Міністерства культури України від 19.06.2014 № 475 (зі змінами).

Додатково рекомендується використовувати технічне оснащення та інші музичні пристрої: ноутбук/комп'ютер або планшет (смартфон) з колонкою, проектор, екран, акустичні системи для відтворення аудіо й відеозаписів. Цей перелік може бути доповнений залежно від потреб та можливостей мистецької школи.

4. Нормативний зміст, обсяг навчальної дисципліни та результати навчання

Перший рік навчання

Мета першого року навчання – заохочення до участі у фольклорному гурті, інтеграція в колективі, формування початкових знань про фольклорні традиції, збагачення слухового досвіду на основі автентичних фольклорних зразків, оволодіння найпростішим фольклорним матеріалом та елементарними навичками гуртового співу в поєднанні із обрядовими елементами й рухом.

Розпочинати практику гуртового співу слід з опанування народнопісенних творів вузькооб'ємних ладозвукорядів (переважно біхордів-тетра або пентахордів) на основі унісонного гуртового співу. Це зумовлено фізіологічними особливостями розвитку голосового апарату дітей 6-7 річного віку, а також історичним моделюванням розвитку музичного мислення людства. На цей постулат вказували такі видатні етномузикологи як П. Сокальський, Ф. Колесса, К. Квітка. Виходячи з цього, матеріалом для вивчення є народнопісенні зразки найдавнішої фольклорної верстви: заклички, колядки, щедрівки, веснянки (гаївки) та ін. Навчання має відбуватись шляхом наслідування місцевих автентичних виконавців і викладача, який володіє автентичною манерою виконання в простій, невимушеній ситуації, як правило, у процесі гри, руху. Одним з основних навчальних завдань є активізація учнів, розкриття їхнього власного потенціалу.

**Розподіл змісту типової навчальної програми
за модулями першого року навчання**

Навчальні модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин (1*/2** год./тижд.)	Результати навчання
<p>Навчальний модуль 1. Інтеграція дітей у фольклорний дитячий гурт. Формування слухового досвіду на основі простих зразків регіональної фольклорної традиції в автентичній манері виконання. Формування початкових навичок гуртового співу в процесі засвоєння найпростіших фольклорних зразків з голосу викладача та/або виконавців фольклору в автентичній манері, в т.ч. у фоновому запису. Практичне засвоєння мінімально необхідної термінології.</p>	<p>Ігрова музично-дидактична діяльність, спрямована на розвиток зацікавленості, уваги, пам'яті, активності, ініціативи, взаємодії та ін. Слухання простих зразків регіональної фольклорної традиції в автентичній манері виконання. Розучування найпростіших зразків дитячого фольклору: лічилок, забавлянок, дражнилок, закличок, замовлянок, скоромовок, передирок, мирилок та ін., найпростіших ігор зі співом. Пояснення й використання понять «народна пісня», «народна музика», «народний музикант, виконавець», «фольклорна традиція», «фольклорний гурт (ансамбль)».</p>	8/16	<p>Знає засвоєні на уроках твори дитячого фольклору. Володіє елементарними навичками слухання та наслідування гуртового співу. Вміє дослухатися до викладача, співпрацювати з іншими учасниками колективу. Позиціонує себе учасником колективу і виявляє бажання співати в гурті. Виконує 10-15 вивчених на уроках фольклорних зразків у складі гурту (на бажання також і сольоно). Відрізняє опановані жанри дитячого фольклору. Розуміє і використовує поняття «фольклор», «дитячий фольклор», «народна пісня», «народна музика», «народний музикант, виконавець», «традиція», «фольклорний гурт (ансамбль)».</p>
<p>Навчальний модуль 2. Продовження інтеграції фольклорного гурту. Формування слухового досвіду та початкових навичок гуртового співу в процесі</p>	<p>Ігрова музично-дидактична діяльність, спрямована на розвиток зацікавленості, уваги, пам'яті, активності, ініціативи, взаємодії та ін. Ознайомлення з українськими календарними обрядами зимового</p>	9/18	<p>Знає головні свята і засвоєні на уроках жанри зимового календарного циклу. Володіє елементарними навичками гуртового співу. Вміє координувати спів зі словесними репліками і руховими елементами.</p>

<p>підготовки до колядування і щедрування.</p>	<p>циклу. Слухання та розучування дитячих колядок та щедрівок (вузькооб'ємних ладозвукорядів) у поєднанні з елементами обрядів колядування і щедрування. Подальше формування манери співу шляхом наслідування викладача (виконавця в автентичній манері, носія фольклору).</p>		<p>Демонструє бажання і вміння брати участь у процесі щедрування та колядування. Виконує вивчені на уроках у межах 5 колядок та щедрівок у складі гурту та (на бажання) сольо. Відрізняє вивчені жанри дитячого і зимового календарно-обрядового фольклору. Розуміє функціональну приуроченість колядок і щедрівок.</p>
<p>Навчальний модуль 3. Продовження інтеграції фольклорного гурту. Формування слухового досвіду та початкових навичок гуртового співу в процесі розучування найпростіших весняних ігор і хороводів.</p>	<p>Ігрова музично-дидактична діяльність, спрямована на розвиток зацікавленості, уваги, пам'яті, активності, ініціативи, взаємодії та ін. Розповідь про українські календарні обряди весняного циклу. Розучування найпростіших веснянок (гаївок). Продовження формування навичок унісонного співу, єдиної манери виконання. Формування принципів дихання під час співу, природної вимови слів. Вправи (на основі фрагментів пісень) на розкріпачення голосового апарату.</p>	<p>10/20</p>	<p>Знає головні свята і засвоєні на уроках жанри весняного календарного циклу. Володіє елементарними навичками гуртового співу. Вміє координувати спів з руховими елементами. Демонструє бажання співати в гурті, брати участь у «живому» процесі водіння веснянок (гаївок). Виконує в межах 5 зразків весняного календарного циклу. Відрізняє вивчені жанри дитячого і календарно-обрядового фольклору. Розуміє функціональну приуроченість веснянок (гаївок).</p>
<p>Навчальний модуль 4. Розвиток початкових навичок гуртового співу в процесі підготовки до виступу.</p>	<p>Повторення матеріалу, вивченого у 1-3 модулів. Розучування 1-5 нових пісень в діапазоні вузькооб'ємних ладозвукорядів (веснянки, гаївки, ігрові пісні, пісні з казок, забавлянки, колискові</p>	<p>8/16</p>	<p>Знає засвоєні на уроках жанри дитячого й календарно-обрядового фольклору зимового та весняного циклів. Володіє елементарними навичками гуртового співу.</p>

	та ін.). Продовження формування навичок унісонного співу, єдиної манери виконання. Вправи (на основі фрагментів пісень) для зняття напруження голосового апарату. Підготовка до виступу.	Вміє поєднувати спів із відповідними ігровими або обрядовими діями. Демонструє бажання співати в гурті. Виконує в межах 20-30 фольклорних зразків. Відрізняє вивчені жанри дитячого й календарно-обрядового фольклору.
Всього годин:		35* (з них резервні – 6) 70** (з них резервні – 6)

*Зазначені мінімально необхідні результати навчання, що досягаються за 1 годину на тиждень з навчальної дисципліни «**Фольклорний ансамбль**».

Для більш ефективного навчання на початковому етапі рекомендовано додатково використовувати 1 годину з варіативної частини для індивідуальних уроків для підсилення результатів з фаху «Фольклорний ансамбль**» або 1 годину з навчальних дисциплін варіативного складника. Результати навчання повинні містити більший об'єм навчального матеріалу.

За підсумками першого року навчання учні повинні:

- демонструвати згуртованість, бажання працювати в колективі;
- вміти наслідувати спів викладача/носія фольклору, підспівувати йому;
- володіти елементарними навичками гуртового співу;
- вміти виконати вивчені фольклорні зразки (20-30) в поєднанні з ігровими або обрядовими діями;
- вміти відрізнити засвоєні жанри дитячого та календарно-обрядового фольклору зимового та весняного циклів;
- знати часову приуроченість колядок, щедрівок, веснянок (гаївок).

Другий рік навчання

Мета другого року навчання – продовжити формування слухового та практичного досвіду гуртового співу на основі автентичних фольклорних зразків, збагатити уявлення про фольклорні традиції, навчити практично та принагідно послуговуватися опанованим матеріалом, розвивати здатність до співтворчості під час співу на основі усвідомлення імпровізаційної природи фольклору.

На другому році навчання продовжується робота з опанування народнопісенних творів у процесі переважно унісонного гуртового співу із можливим використанням елементів гетерофонії. Фізіологічні особливості розвитку голосового апарату дітей 7-8-річного віку й набуті упродовж першого року навчання компетентності, знання, уміння та навички дозволяють розширювати співацький діапазон, розучувати твори в межах пента-гексахордів та похідних від них ладозвукорядів. На основі жанрів дитячого та календарно-

обрядового фольклору продовжується робота з формування природного виразного звукоутворення.

**Розподіл змісту типової навчальної програми
за модулями другого року навчання**

Навчальні модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин (1*/2** год. тижд.)	Результати навчання
<p>Навчальний модуль 1. Продовження формування навичок унісонного гуртового співу, єдиної манери виконання на основі традиційних пісень та примовок, виконуваних дітьми. Розвиток навичок імпровізації в процесі гри та співу.</p>	<p>Повторення знаних і розучування нових зразків дитячого фольклору: заклички, примовки, дражнилки, традиційні дитячі ігри з пісеньками, звуконаслідування. Скоромовки в роботі над чіткою дикцією та вимовою. Вправи для зняття напруження голосового апарату (на основі фрагментів пісень). Поєднання рухів, співу, рецитації, розмовних діалогів.</p>	8/16	<p>Знає засвоєні на уроках дитячі ігри та пісні. Володіє початковими навичками гуртового співу. Вміє відрізнати вивчені жанри дитячого фольклору. Позиціонує себе учасником колективу і виявляє бажання співати в гурті. Демонструє звукоутворення в автентичній фольклорній манері співу. Виконує 10-15 вивчених на уроках фольклорних зразків у складі гурту і сольоно.</p>
<p>Навчальний модуль 2. Поглиблення знань про зимову календарну обрядовість і вивчення відповідного репертуару. Український новорічний обряд «Коза».</p>	<p>Ознайомлення з вірою давніх предків у магічну силу обрядових дій, спрямованих на забезпечення добробуту, захист від злих сил. Розучування колядок та щедрівок у межах пента-гексахордів та похідних від них ладозвукорядів, Реконструкція новорічного обряду «Коза». Продовження роботи з формування виразного звукоутворення</p>	9/18	<p>Знає головні свята зимового календарного циклу, окремі елементи різдвяно-новорічних обрядів і традицій (наприклад, про першого «полазника», засівання тощо). Володіє початковими навичками гуртового співу в процесі відтворення обрядових дій. Вміє координувати спів зі словесними репліками і руховими елементами. Демонструє бажання брати участь у процесі щедрювання та</p>

	в автентичній фольклорній манері співу.		колядування, обряді «Коза». Виконує 5-10 колядок та щедрівок, пісню та обрядові дії з новорічного обряду «Коза». Відрізняє колядки, щедрівки, обряд «Коза» від інших знайомих жанрів фольклору.
Навчальний модуль 3. Пісні та обряди весняного календарного циклу. Обряд закликання весни. Веснянки-гаївки вегетаційної та аграрної тематики.	Розповідь про традиції весняного календарного циклу, Великодні свята. Вивчення веснянок-закличок, весняних танків та ігор у межах переважно вузькооб'ємних ладозвукорядів, простої строфіки, простих ритмічних форм. Реконструкція обряду закликання весни. Продовження формування фольклорного тембру, оволодіння навичками унісонного співу, єдиної манери виконання.	10/20	Знає про традиції весняного календарного циклу, Великодні свята. Володіє початковими навичками гуртового співу в процесі відтворення обрядових дій. Вміє координувати спів зі словесними репліками і руховими елементами. Демонструє бажання брати участь у відтворенні обряду зустрічі весни, весняних іграх та водінні весняних танків. Виконує 5-10 весняних пісень, танків та ігор. Відрізняє веснянки-заклички, весняні танки та ігри від інших знайомих жанрів фольклору.
Навчальний модуль 4. Удосконалення початкових навичок гуртового співу в процесі підготовки до виступу. Робота над розширенням репертуару, розвитком ладоінтонаційного слуху.	Закріплення засвоєних знань, умінь і навичок у процесі гуртового співу. Повторення матеріалу, вивченого у 1-3 модулях. Розучування 1-5 нових пісень переважно вузькооб'ємних ладозвукорядів (веснянки-гаївки, ігрові пісні, пісні з казок, колискові та ін.). Підготовка до виступу.	8/16	Знає опановані жанри дитячого та календарно-обрядового фольклору. Володіє навичками гуртового співу, відтворення та імпровізації рухів і реплік, пов'язаних з вивченими піснями й обрядами. Вміє вільно та впевнено почуватися у колективі та органічно на сцені. Демонструє звукоутворення в автентичній фольклорній

		манері співу. Виконує 20-30 фольклорних зразків. Відрізняє вивчені жанри фольклору. Розуміє функціональну приуроченість вивчених жанрів фольклору.
Всього годин:		35* (з них резервні – 6) 70** (з них резервні – 6)

*Зазначені мінімально необхідні результати навчання, що досягаються за 1 годину на тиждень з навчальної дисципліни «**Фольклорний ансамбль**».

Для більш ефективного навчання на початковому етапі рекомендовано додатково використовувати 1 годину з варіативної частини для індивідуальних уроків для підсилення результатів з фаху «Фольклорний ансамбль**» або 1 годину з навчальних дисциплін варіативного складника. Результати навчання повинні містити більший об'єм навчального матеріалу.

За підсумками другого року навчання учні мають:

демонструвати згуртованість, бажання і вміння працювати в колективі;
вміти наслідувати спів викладача/носія фольклору, підспівувати йому;
розуміти особливості гуртового співу та автентичної манери виконання;
володіти елементарними навичками гуртового співу;

вміти виконати під час навчального процесу та поза його межами вивчені народнопісенні зразки (20-30) у поєднанні з ігровими або обрядовими діями;

вміти відрізняти засвоєні жанри дитячого та календарно-обрядового фольклору зимового та весняного циклів;

знати часову приуроченість колядок, щедрівок, веснянок (гайвок), новорічного обряду «Коза»;

знати окремі елементи обрядів зимового та весняного календарного циклу.

Третій рік навчання

Мета третього року навчання – продовжити формування слухового та практичного досвіду гуртового співу на основі автентичних фольклорних зразків, поглибити уявлення про традиційну культуру, навчити практично та відповідно до ситуації послуговуватися опанованим матеріалом, розвивати здатність до співтворчості під час співу та усвідомлення варіантно-імпровізаційної природи фольклору.

Під час третього року навчання в процесі вивчення пісень пізнішої фольклорної верстви розширюється співацький діапазон, запроваджуються елементи багатоголосся.

**Розподіл змісту типової навчальної програми за модулями
третього року навчання**

Навчальні модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин (2 год./тижд.)	Результати навчання
<p>Навчальний модуль 1. Пісні з елементами двоголосся (переважно гетерофонії). Пісні весняно-літнього циклу: купальські, петрівчані та жнивні (якщо вони зафіксовані у місцевій традиції).</p>	<p>Роль голосів у гетерофонних зразках фольклору та варіантно-імпровізаційний характер їх поєднання. Вивчення пісень й обрядів весняно-літнього циклу (купальські, петрівчані, жнивні) з використанням ілюстративного матеріалу (відео, аудіо тощо). Розуміння зразків пісень літнього циклу (або інших, якщо в місцевій традиції пісень літнього циклу не зафіксовано).</p>	<p style="text-align: center;">16</p>	<p>Знає головні свята літньо-осіннього циклу. Володіє початковими навичками гуртового співу з елементами двоголосся (переважно гетерофонії). Вміє відрізнити вивчені жанри весняно-літнього циклу. Виконує вивчені на уроках пісні як у складі гурту, так і сольні (для себе). Відчуває варіантно-імпровізаційний характер поєднання голосів у гетерофонних зразках фольклору.</p>
<p>Навчальний модуль 2. Збагачення уявлень про зимову календарну обрядовість. Обряд «Маланка», колядки та щедрівки. Ускладнення виконавських навичок, зокрема, у двоголосному співі (гетерофонія, терцієва втора).</p>	<p>Поняття «колядка», «щедрівка». Ознайомлення з обрядом «Маланка». Розвиток ансамблевого слуху в процесі вивчення пісні про Маланку та 3-4-х колядок і щедрівок з елементами двоголосся.</p>	<p style="text-align: center;">18</p>	<p>Знає поняття «колядка», «щедрівка». Демонструє розуміння обряду «Маланка». Володіє правильним звукоутворенням, навичками гуртового співу з елементами двоголосся (гетерофонія, терцієва втора). Вміє відрізнити вивчені жанри календарно-обрядового фольклору. Виконує в складі гурту пісню про Маланку й 3-4 колядки, щедрівки з елементами двоголосся. Демонструє розуміння варіаційної та імпровізаційної природи виконання.</p>

<p>Навчальний модуль 3. Поглиблення знань про народний календар та відображення основних дій людини в обрядах. (традиційне хліборобство, тваринництво тощо). Зв'язок з такими діями хореографічних елементів пісень та обрядів весняного календарного циклу. Оволодіння виконавськими прийомами, характерними для цих пісень та обрядів.</p>	<p>Народний календар, традиційне хліборобство (знаряддя праці, обробка землі, обряди та звичаї), тваринництво. Елементи гетерофонії у веснянках, у т. ч. закличках, терцієвий паралелізм. Пісні весняного календарного циклу любовної та жартівливої тематики. Веснянки, гаївки пізнішої фольклорної верстви (строфічної будови з рівноскладовими віршами, розвиненим сюжетом). Координація співу та хореографічних елементів (кругові, ключові, дворядні танки).</p>	<p>20</p>	<p>Знає головні види весняних обрядів та пісень. Володіє вмінням координувати спів з руховими елементами. Вміє відрізнити веснянки від інших фольклорних жанрів. Демонструє бажання брати участь у процесі водіння веснянок (гаївок) та зустрічі весни. Виконує 4-6 зразків веснянок (гаївок). Відрізняє часову і тематичну приуроченість веснянок.</p>
<p>Навчальний модуль 4. Ускладнення виконавських прийомів. Розвиток елементарних навичок багатоголосого співу (терцієва втора). Календарно-обрядові пісні весняно-літнього циклу (русальні, купальські, петрівчані) або інші пісні відповідно до місцевої традиції та можливостей колективу.</p>	<p>Робота над двоголоссям. Двоголосий спів способом терцієвої втори. Робота над звуковидобуванням та звуковеденням, технікою дихання, вокалізацією голосних звуків. Весняно-літній цикл календарно-обрядових пісень, його жанри. Підготовка підсумкових виступів.</p>	<p>16</p>	<p>Знає головні свята весняно-літнього циклу (Зелені свята, Купала), жанри пісень літнього циклу (русальні, купальські, петрівчані). Володіє простими прийомами двоголосого співу. Вміє виконувати партію свого голосу у двоголосому народнопісенному творі. Демонструє контроль своїх слухових відчуттів та ведення голосу. Виконує 2-3 доступні русальні, купальські, петрівчані або інші вивчені пісні.</p>
<p>Всього годин:</p>		<p>70 (з них резервні – 6)</p>	

За підсумками третього року навчання учні повинні:

демонструвати згуртованість, бажання і вміння працювати в колективі; вміти наслідувати спів викладача/носія фольклору, підспівувати йому;

усвідомлювати наявність двох (і більше) голосів у гетерофонних зразках фольклору та варіантно-імпровізаційний характер їх поєднання;
 володіти навичками унісонного й двоголосого гуртового співу;
 вміти виконати вивчені народнопісенні зразки (20-30) у поєднанні з відповідними ігровими або обрядовими діями;
 відрізнати засвоєні жанри календарно-обрядового фольклору зимового, весняного та літньо-осіннього циклів;
 знати часову приуроченість колядок, щедрівок, веснянок (гаївок), новорічного обряду «Маланка»;
 знати окремі елементи обрядів зимового весняного та літньо-осіннього циклів;
 брати участь у виступах колективу з представленням фрагментів обрядів зимового, весняного та весняно-літнього циклів;
 використовувати вивчені зразки обрядового фольклору та елементи обрядів самостійно (у побуті).

Четвертий рік навчання

Мета четвертого року навчання – продовжити формування слухового та практичного досвіду двоголосого гуртового співу, розвивати здатність до співтворчості під час співу на основі розуміння варіантно-імпровізаційної природи фольклору, навчити практично та принагідно послуговуватися опанованим матеріалом, а також розпочати усвідомлення особливостей і опанування елементів регіональної виконавської манери.

Під час четвертого року навчання продовжується опанування народнопісенних творів у діапазоні комбінованих ладозвукорядів, вивчення календарних пісень пізнішої фольклорної верстви, розвиток навички двоголосого співу (способом терцієвої втори).

Значна увага приділяється поглибленню знань про традиційну культуру з урахуванням особливостей відповідного регіону й окремих місцевостей шляхом запровадження 10-15 хвилинних розповідей, демонстрації відеозаписів, ілюстрацій тощо.

Розподіл змісту типової навчальної програми за модулями четвертого року навчання

Навчальні модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин (2 год./тижд.)	Результати навчання
Навчальний модуль 1. Музичні, діалектні й інші особливості відповідного регіону (регіонів). Поглиблення знань та навичок	Вивчення регіональних особливостей відповідного регіону (місцевості). Подальший розвиток автентичного музичного мислення, формування природного інтонування.	16	Знає що таке зажинки, обжинки, жнивні обряди й пісні. Володіє вивченими елементами регіонального діалекту та манери співу. Вміє розповісти про приуроченість жнивних обрядів та пісень.

<p>традиційного народнопісенного виконавства на матеріалі календарно-обрядових пісень. Ознайомлення із жнивними обрядами (зажинки та обжинки) та відповідними піснями.</p>	<p>Відтворення елементів регіонального діалекту та манери співу на матеріалі окремих календарно-обрядових пісень. Ознайомлення із регіональною специфікою виконання жнивних пісень. Вивчення 2-3 жнивних (якщо вони зафіксовані у місцевій традиції) або інших пісень.</p>		<p>Виконує вивчені на уроках жнивні або інші пісні як в складі гурту, так і сольо (для себе). Розуміє роль голосів у вивчених піснях.</p>
<p>Навчальний модуль 2. Поглиблення знань про зимову календарну обрядовість, релігію в житті українського народу. Колядки і щедрівки дохристиянського і християнського змісту з відносно широким діапазоном. Ускладнення виконавських навичок, зокрема, у двоголосному співі, з урахуванням особливостей того чи іншого регіону.</p>	<p>Поняття «колядка (коляда)», «щедрівка дохристиянського та християнського змісту». Формування навичок двоголосого гуртового співу на матеріалі відповідного регіону. Набуття виконавськими навичками за допомогою спеціальних вправ, що побудовані на регіональному пісенному матеріалі. Розширення діапазону голосу, розвиток відчуття ритму, тембральної характеристики звуку. Вивчення колядок та щедрівок з відносно широким діапазоном наспівів (відповідно до можливостей колективу), зокрема, «персональних»: господарю, господині, хлопцеві, дівчині.</p>	18	<p>Знає поняття «колядка (коляда)», «щедрівка дохристиянського та християнського змісту». Розрізняє відмінності колядок і щедрівок дохристиянського і християнського часу. Виконує в складі гурту 4-6 колядок, щедрівок, у т. ч. колядок християнського змісту, з елементами дво-триголосся. Володіє правильним звукоутворенням, навичками гуртового співу. Розуміє функціональну приуроченість жанрів зимового календарно-обрядового фольклору.</p>
<p>Навчальний модуль 3. Поглиблення знань про пісні та обряди весняного календарного циклу. Ускладнення виконавських навичок, зокрема,</p>	<p>Поняття «пісні весняного календарного циклу». Продовження роботи над координацією співу та хореографічних елементів у піснях весняного календарного циклу.</p>	20	<p>Знає поняття «пісні весняного календарного циклу». Розрізняє відмінності веснянок-закличок від весняних танків. Володіє вмінням координувати спів з руховими елементами.</p>

у двоголосному співі, з урахуванням регіональних особливостей.	Робота над співом в унісон та елементами багатоголосся. Розширення діапазону голосу, розвиток відчуття ритму, тембральної характеристики звуку. Вивчення веснянок з відносно широким діапазоном наспівів (відповідно до можливостей колективу).		Виконує 4-6 зразків веснянок (гаївок). Розуміє функціональну приуроченість жанрів весняного календарно-обрядового фольклору.
Навчальний модуль 4. Поглиблення знань про обряди й пісні весняно-літнього календарного циклу. Ускладнення виконавських навичок, зокрема, у двоголосному співі, з урахуванням регіональних особливостей.	Вивчення пісень весняно-літнього календарного циклу з відносно широким діапазоном наспівів (відповідно до місцевої традиції та можливостей колективу). Підготовка підсумкових виступів.	16	Знає особливості місцевих традицій святкування Зелених свят, Купала. Розрізняє пісенні жанри літнього календарного циклу (русальні, купальські, петрівчані). Володіє вільним виконанням традиційних календарно-обрядових пісень відповідного регіону. Вміє співати в складі гурта одно- і двоголосі фольклорні твори.
Всього годин:		70 (з них резервні – 6)	

За підсумками четвертого року навчання учні повинні:

- брати участь у наслідуванні традиційної усної народно-музичної культури в навчальних, концертних, театральних заходах тощо, у побуті;
- демонструвати згуртованість і вміння працювати в колективі;
- чути наявність двох (і більше) голосів у гетерофонних зразках фольклору та варіантно-імпровізаційний характер їх поєднання;
- володіти навичками одно-двоголосого гуртового співу в автентичній манері виконання;
- знати вивчені жанри календарно-обрядового (зимового, весняного, весняно-літнього циклів), окремі пісні необрядових жанрів та вміти відрізнити їх;
- знати часову приуроченість вивчених родів та жанрів фольклору;
- розрізняти окремі особливості традиційної культури свого регіону та регіональної виконавської манери;
- виконувати вивчені народнопісенні зразки (20-30) у поєднанні з відповідними ігровими або обрядовими діями;
- брати участь у виступах колективу з представленням фрагментів обрядів зимового, весняного та весняно-літнього циклів;

використовувати вивчені зразки обрядового фольклору та елементи обрядів самостійно (у побуті).

5. Форми та засоби поточного і підсумкового контролю

Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюються на основі систематичного спостереження їхнього індивідуального розвитку в процесі навчання. Метою контролю є пошук ефективних шляхів для набуття результатів навчання кожним/кжною учнем/ученицею. Орієнтирами для оцінювання міри ефективності освітнього процесу є визначені результати навчання (компетентності) для учнів, що навчаються за освітньою програмою елементарного підрівня початкової мистецької освіти. Не можна порівнювати особисті досягнення учнів з досягненнями інших дітей. Індивідуальні здібності учня/учениці можуть впливати на особистий темп навчання. З цієї та інших причин учні можуть досягати вказаних результатів раніше або пізніше від завершення зазначеного підрівня. Для моніторингу міри ефективності обраних форм та методів навчання, рівня навчальних досягнень учнів здійснюються заходи поточного та підсумкового контролю (оцінювання).

Поточний контроль є оцінюванням прогресу учня/учениці, що дає змогу викладачеві відповідним чином адаптувати освітній процес. Використання поточного оцінювання дозволяє відстежувати особистісний розвиток дитини, хід опанування нею компетентностей освітньої програми та вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію.

Поточне оцінювання здійснюється викладачем самостійно під час поурочної навчальної діяльності учнів та передбачає відстеження опанування учнем/ученицею нормативного змісту навчальної дисципліни. Поточний контроль дає змогу викладачу аналізувати фаховий розвиток учня/учениці і, в разі потреби, корегувати педагогічні методи та прийоми, що застосовуються під час навчання. Формами поточного контролю також є публічні виступи протягом навчального року (концерти класу, відділу, школи тощо).

Підсумковий контроль за рік здійснюється з урахуванням динаміки зростання рівня навчальних досягнень учня/учениці наприкінці кожного року навчання у формі контрольного заходу, на якому перевіряються результати навчання за освітнім компонентом «**Фольклорний ансамбль**». Під час заходів поточного та підсумкового контролю твори виконуються напам'ять.

Підсумковий контроль результатів опанування типової навчальної програми «**Фольклорний ансамбль**» на елементарному підрівні здійснюється **у формі іспиту**. Під час підсумкового контролю оцінюються всі компоненти освітнього процесу: володіння належним рівнем виконавської техніки, відтворення характеру та художнього образу музичного твору, майстерність виконання навчального матеріалу на рівні свого віку із урахуванням індивідуальних можливостей кожного/кжної учня/учениці, вміння реалізувати музично-виконавські навички під час концертного виступу. Це оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень учнів із конкретними

очікуваними результатами навчання, визначеними типовою освітньою програмою.

Заходи поточного та підсумкового контролю

Рік навчання	Програмні вимоги	
	1 семестр	2 семестр
1	Участь у колядуванні (щедруванні) у мистецькому закладі або поза його межами, у т. ч. у побутовій ситуації.	<i>Підсумковий контрольний захід:</i> виконання в складі ансамблю в межах 10-15-ти вивчених найпростіших зразків дитячого фольклору, як правило, у поєднанні з відповідними ігровими або обрядовими діями, в окремих випадках також і сольо (на бажання).
2	Участь у колядуванні (щедруванні), виконання вузькооб'ємних колядок і щедрівок, участь у відтворенні обряду «Водіння кози».	<i>Підсумковий контрольний захід:</i> виконання в складі ансамблю в межах 10-15-ти вивчених фольклорних зразків, переважно веснянок, у поєднанні з відповідними ігровими або обрядовими діями, в окремих випадках також і сольо (на бажання).
3	Участь у колядуванні (щедруванні), виконання доступних за діапазоном колядок і щедрівок, участь у відтворенні обряду «Маланка»	<i>Підсумковий контрольний захід:</i> виконання в складі ансамблю в межах 10-20-ти одно-/двоголосих вивчених фольклорних зразків, переважно весняно-літнього циклу, у поєднанні з відповідними ігровими або обрядовими діями, в окремих випадках також і сольо (на бажання).
4	Участь у колядуванні (щедруванні), виконання доступних за діапазоном колядок і щедрівок, зокрема християнського змісту, а також «персональних»: господарю, господині, хлопцеві, дівчині.	<i>Підсумковий контрольний захід (іспит):</i> виконання в складі ансамблю в межах 15-20-ти вивчених одно-двоголосих фольклорних зразків, переважно весняно-літнього циклу, у поєднанні з відповідними ігровими або обрядовими діями, в окремих випадках також і сольо (на бажання).

Програму кожного заходу поточного та підсумкового контролю слід компонувати за такими критеріями: відповідність заходу поточного та підсумкового контролю певному календарному періоду (грудень – зимові календарні обряди й пісні; квітень/травень – пісні й обряди весняно-літнього часу) з можливим залученням зразків некалендарного дитячого фольклору.

6. Критерії оцінювання рівня досягнення результатів навчання

Механізм оцінювання має спиратися на актуальні тенденції сучасної педагогіки, зокрема на особистісно-орієнтований підхід до учнів для виховання в них цілеспрямованості, бажання подолати труднощі та досягти певних успіхів у набутті компетентностей (знань, умінь та навичок, розуміння, ставлення).

Навчальні досягнення учня/учениці *першого-другого років навчання* підлягають **вербальному оцінюванню** за чотирма рівнями:

початковий – «потребує уваги і допомоги»;

середній – «досягає результату за допомогою викладача»;

достатній – «демонструє помітний прогрес»;

високий – «має значні успіхи».

Для здійснення вербального оцінювання рекомендовано використовувати **Свідоцтво досягнень**, яке надає батькам і учню/учениці зрозумілий та структурований зворотний зв'язок про його/її навчальний поступ, набуття компетентностей під час навчального року. Нижче наведено рекомендований зразок Свідоцтва досягнень з навчальної дисципліни **«Фольклорний ансамбль»** (для *першого-другого та третього-четвертого років навчання*).

**Свідоцтво досягнень
з навчальної дисципліни «Фольклорний ансамбль»
(для 1-2 років навчання)**

Характеристика особистих досягнень учня/учениці	має значні успіхи	демонструє помітний прогрес	досягає результату з допомогою викладача	потребує уваги і допомоги
Демонструє згуртованість і взаємодію з іншими учасниками колективу під час виконання фольклорних творів у складі ансамблю.				
Володіє елементарними навичками гуртового співу в унісон.				
Демонструє знання вивчених фольклорних зразків (до 20-30) у поєднанні з ігровими або обрядовими діями.				
Орієнтується в жанрах дитячого фольклору.				
Знає часову приуроченість вивчених творів календарно-обрядового фольклору зимового та весняного циклів.				

На *третьому-четвертому роках навчання* стовпчики рівнів досягнень у рекомендованому зразку **Свідоцтва досягнень учнів** доповнюються визначенням балів за 12-ти бальною шкалою. **Бальне оцінювання** передбачає поділ досягнутих результатів на чотири рівня:

початковий – «потребує уваги і допомоги» – 1-3 бали;

середній – «досягає результату за допомогою викладача» – 4-6 бали;

достатній – «демонструє помітний прогрес» – 7-9 балів;

високий – «має значні успіхи» – 10-12 балів.

Свідоцтво досягнень
з навчальної дисципліни «Фольклорний ансамбль»
(для 3-4 років навчання)

Характеристика особистих досягнень учня/учениці	має значні успіхи 10-12 балів	демонструє помітний прогрес 7-9 балів	досягає результату з допомогою викладача 4-6 балів	потребує уваги і допомоги 1-3 бали
Демонструє згуртованість і взаємодію з іншими учасниками колективу під час виконання фольклорних творів у складі ансамблю.				
Володіє елементарними навичками унісонного й двоголосого гуртового співу.				
Демонструє знання вивчених фольклорних зразків (до 20-30) у поєднанні з ігровими або обрядовими діями, окремих вивчених не обрядових творів.				
Знає часову приуроченість вивчених творів календарно-обрядового фольклору зимового та весняно-літнього циклів.				
Демонструє бажання брати участь у наслідуванні традиційної усної народно-музичної культури в сучасних художніх та соціальних формах (навчальних, концертних, театральних тощо, у побуті).				

Свідоцтво рекомендовано заповнювати кожного семестру або раз на рік.

Оцінювання на завершальному році опанування типової навчальної програми передбачає зіставлення досягнень учня/учениці з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними типовою освітньою програмою з музичного мистецтва. –

7. Перелік інформаційних джерел

1. Бенч-Шокало О. Г. Український хоровий спів: актуалізація звичаєвої традиції : навч. посіб. Київ : Ред. журн. «Укр. світ», 2002. 440 с.
2. Божичі : Народна музика як відображення законів будови Всесвіту. Лекція Іллі Фетисова. Назва з екрану. URL:

<https://www.youtube.com/watch?v=fuuQsIwyZg0&t=707> (дата звернення: 22.12.2019).

3. Вінниччина фольклорна : довідник / упоряд. А. М. Подолинний, Т. О. Цвігун; заг. ред. А. М. Подолинний. Вінниця : Книга-Вега, 2004. 104 с.

4. Вторинне фольклорне виконавство: ілюзія реальності. Лекція Іллі Фетисова. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=YFJzCJ83j1E> (дата звернення: 22.12.2019).

5. Гапон Л. Виконавський фольклоризм у музичній культурі України. *Релікти народномузичної спадщини Полісся* : матеріали наук.-практ. конф. до 133-річчя з дня народження К. В. Квітки. Рівне, 2010. С. 48–52.

6. Гапон Л. До проблеми виховання співака у вторинному фольклорному ансамблі. *Вісник Львівського університету*. 2010. Вип. 43. С. 294–301. URL:

http://old.philology.lnu.edu.ua/visnyk/43_2010/43_2010_Hapon.pdf (дата звернення: 22.12.2019).

7. Гапон Л. Навчально-виховна робота у фольклорному ансамблі. *Динаміка фольклорного виконавства* : матеріали наук.-практ. конф. до 30-ліття кафедри музичного фольклору. Рівне, 2009. С. 71–75.

8. Гапон Л. Робота з вторинним фольклорним ансамблем : метод. поради. Рівне, 2014. 14 с.

9. Горбунова Н. В. Український фольклор як один із компонентів дитячої субкультури. *Гуманіт. науки*. 2005. № 2. С. 168–174.

10. Грица С. Й. Відродження народнопісенних джерел. *Грица Софія. Трансмисія фольклорної традиції: Етномузикологічні розвідки*. Київ-Тернопіль, 2002. С. 198–205.

11. Грица С. Українська фольклористика XIX початку XX століття і музичний фольклор: нарис. Київ-Тернопіль : Астон, 2007. 152 с.

12. Дитинство і народна культура Слобожанщини : матеріали фольклорно-етнографічних експедицій 1992-2000 років / упоряд. В. М. Осадча. Харків : Регіон-інформ, 2000. 152 с.

13. Дитячий фольклор / упоряд., передм. Г. В. Довженок. Київ : Дніпро, 1986. 304 с.

14. Дитячий фольклор: Колискові пісні та забавлянки / упоряд. Г. Довженок, К. Луганська. Київ : Наукова думка, 1984. 471 с.

15. Дитячі пісні та речитативи / упоряд. Г. В. Довженок. Київ : Наукова думка, 1991. 448 с.

16. Дудар О. О. Музичний фольклор Хмельницького Поділля (етномузикологічний та етносоціологічний аспекти дослідження): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Київ, 2007. 20 с.

17. Етнокультурна спадщина Рівненського Полісся : матеріали комплексних наукових експедицій Рівненського фольклорно-етнографічного товариства / упоряд. В. П. Ковальчук ; голов. ред. В. Сидорук. Рівне : Перспектива, 2001–2004.

18. Єгоричева М. Вправи для розвитку вокальної техніки. Київ : Музична Україна, 1977. 112 с.
19. Єфремов Є. В. Веснянки. *Історія Української музики у 7 т.* Київ : НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, 2016. Т. 1. С. 56–73.
20. Єфремов Є. В. Зимові пісні. Колядки і щедрівки. *Історія Української музики у 7 т.* Київ : НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, 2016. Т. 1. С. 41–55.
21. Єфремов Є., Пономаренко В. Дослідження локальної народнопісенної традиції як основа діяльності вторинного фольклорного ансамблю. *Українське музикознавство* : Респ. міжвід. наук.-метод. зб. / редкол. І. А. Котляревський та ін. Київ : Музична Україна. 1989. Вип. 24. С. 3–16.
22. Жива і мертва музика. Лекція Іллі Фетисова. URL: https://www.youtube.com/watch?time_continue=24&v=G7VFeEUMsnk (дата звернення: 22.12.2019).
23. Завальнюк А. Українські літні обряди та пісні : навч. посіб. з музичного фольклору та етнографії для вчителів загальноосвітніх шкіл, студентів вищих педагогічних і музичних закладів освіти. Вінниця : Нова книга, 2008. 304 с.
24. Іваницький А. І. Українська музична фольклористика: методологія і методика: навч. посіб. Київ : Заповіт, 1997. 391 с.
25. Іваницький А. І. Українська народна музична творчість : навч. посіб. Вид. 2-ге, допрац. Київ : Музична Україна, 1999. 222 с.
26. Іваницький А. І. Український обрядовий фольклор західних земель : музична антологія [Бессарабія, Бойківщина, Буковина, Волинь, Галичина, Гуцульщина, Закарпаття, Лемківщина, Підляшшя, Поділля, Полісся, Покуття, Холмщина]. Вінниця : Нова Книга, 2012. 624 с.
27. Іваницький А. І. Хрестоматія з українського музичного фольклору (з поясненнями та коментарями): навч. посіб. для вищих навч. закл. культури і мистецтв I-IV рівнів акредитації. Київ : Нова книга, 2008. 519 с.
28. Календарно-обрядові пісні Рівненщини / упоряд. В. Ковальчук. Рівне, 1994. 102 с.
29. Клименко І. В. Жнивні пісні. *Історія Української музики у 7 т.* Київ : НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, 2016. Т. 1. С. 92–107.
30. Клименко І. В. Купальські та петрівські пісні. *Історія Української музики у 7 т.* Київ : НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, 2016. Т. 1. С. 74–91.
31. Клокун Т. Українські дитячі лічилки: деякі особливості фольклорного жанру. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство, мовознавство, фольклористика.* 2007. Вип. 18. С. 48–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_LMF_2007_18_17 (дата звернення: 22.12.2019).
32. Ковальчук В. Етнокультурний центр у системі позашкільного закладу. Технологія успадкування етнокультурної спадщини дітьми і молоддю. *Народна музика Волині та Полісся* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. до

35-річчя кафедри музичного фольклору та 200-річчя з дня народження Оскара Кольберга. Рівне, 2014. С. 23–37.

33. Ковальчук В., Гумінська О. Етнокультурний центр у системі позашкільного закладу: концепція, досвід, перспективи : метод. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 192 с.

34. Коропніченко Г. М. Колискові пісні. *Історія Української музики у 7 т.* Київ : НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, 2016. Т. 1. С. 108–126.

35. Курочкін О. Українські новорічні обряди: «Коза» і «Маланка». *Українське народознавство. Сер. Українські етнологічні студії.* 1995. Вип. 1. 392 с.

36. Левчук Я. М. Традиційна українська дитяча субкультура у висвітленні когнітивної культурології : монографія. Київ, 2012. 239 с.

37. Луганська К. М. Дитячий музичний фольклор. *Історія Української музики у 7 т..* Київ : НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, 2016. Т. 1. С. 127–145.

38. Луканюк Б. Ритмічна варіативність у пісенному фольклорі: теоретико-методологічне дослідження. Львів, 2016. 208 с.

39. Луканюк Б. С. Концепція викладання музично-етнографічних дисциплін в системі «школа училище виш». *Етномузика : наукова збірка ЛДМА ім. М. В. Лисенка.* 2009. Число 5. С. 106-158.

40. Лукашенко Л. Народно-виконавська практика : програма для музичних вишів (III–IV рівнів акредитації) зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво», спеціалізації «Етномузикознавство» (освітньо-кваліфікаційний ступінь «Бакалавр»). *Етномузика : наукова збірка ЛДМА ім. М. В. Лисенка.* 2019. Вип. 15. С. 143–158.

41. Любимова А. Дитячий фольклор Дніпропетровщини. Дніпро, 2019.

42. Магія стародавніх колядок. Лекція Євгена Єфремова. Назва з екрану. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZQGDIFCk1m8> (дата звернення: 22.12.2019).

43. Марчун О. Матеріали до вивчення дитячого фольклору : навч. посіб. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2010. Ч. 1. 201 с.

44. Маховська Світлана. Дитина: родини, хрестини, перші кроки (родинно-обрядовий та дитячий фольклор Хмельниччини) : монографія. Кам'янець-Подільський : Медобори, 2006, 2013. 215 с.

45. Музичний фольклор Донбасу: календарно-обрядові пісні Донецької та суміжних областей / упор. О. В. Тюрікова. Донецьк : ТОВ «Юго-Восток», 2009. 341 с.

46. Мурзина О. І. Народне багатоголосся. *Історія Української музики у 7 т.* Київ : НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, 2016. Т. 1. С. 340–368.

47. Народні пісні Полтавщини (з колекцій збирачів фольклору) / упор. Л. Єфремова. Київ, 2016. 752 с.

48. Народні пісні Чернігівщини у запису Валентина Дубравіна / упор. В. Г. Дубравіна. Чернігів, 2001. 364 с.

49. Обрядові пісні Слобожанщини (Сумський регіон) / фольклорні записи та упор. В. В. Дубравіна. Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. 446 с.

50. Осадча В. М. Дитячий фольклор Слобожанщини. *Дитинство і народна культура Слобожанщини* : матеріали фольклорно-етнографічних експедицій 1992-2000 років. Харків : Регіон-інформ, 2000. С. 34–116.
51. Осадча В. М. Жанрово-стильові особливості обрядового фольклору Слобожанщини в дитячій традиції виконання. *Дитинство і народна культура Слобожанщини* : матеріали фольклорно-етнографічних експедицій 1992-2000 років. Харків : Регіон-інформ, 2000. С. 21–33.
52. Осадча В. Професійна підготовка співаків народного спрямування на методологічній основі української етномузикології. *Народна музика Волині та Полісся* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. до 35-річчя кафедри музичного фольклору та 200-річчя з дня народження Оскара Кольберга. Рівне, 2014. С. 13–22.
53. Осадча В. Форми виконавського втілення народнопісенної традиції в навчальних закладах Харкова. *Динаміка фольклорного виконавства* : матеріали наук.-практ. конф. до 30-ліття кафедри музичного фольклору. Рівне, 2009. С. 79–81.
54. Остапюк О. О. Українські танечні пісні: регіональна специфіка та національна традиція : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.01.07. Київ, 2012. 18 с.
55. Павленко І. Я. Вокальні ансамблі сучасного побутування (жанрові особливості). *Народознавчі зошити*. Львів, 2013. Вип. 4. С. 722–726.
56. Павленко І. Я. Хрестоматія з українського народнопісенного виконавства (з методичними поясненнями і коментарями) : навч. посіб. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2013. 325 с.
57. Пісні Буковини: Пісенник / зап. та упор. А. Ф. Яківчука, розшифр. нот К. А. Смаля. Київ : Музична Україна, 1990. 480 с.
58. Пісні Тернопільщини / упор. С. І. Стельмащук, П. К. Медведик. Київ : Музична Україна, 1993. 636 с.
59. Полячок О., Терещенко О., Терещенко Н. Українська народна музична творчість в курсі Українська та зарубіжна музичні літератури у муз. школах та муз. відділеннях ПСМНЗ (шкіл естетичного виховання): метод. реком. та матеріали. Кіровоград, 2011. 34 с.
60. Помпа О. Д. Народний танець: генезис та сучасні форми побутування (на матеріалах Житомирщини) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : 26.00.01. Київ, 2013. 16 с.
61. Рекомендація про збереження традиційної культури і фольклору. Міжнародні нормативні акти ЮНЕСКО (Генеральна конференція, Париж, 15.11.1989). URL: <https://etnoua.info/novyny/rekomendacija-oon-pro-zberezhenja-folkloru/> (дата звернення: 22.12.2019).
62. Семсеренський В. Українські дитячі й молодечі народні ігри та розваги. Харків, 1999.
63. Сінельников І. Вокальна робота у молодіжному фольклорному ансамблі: теорія і практика. *Молодий вчений*. 2017. № 10. С. 335-339. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_10_80 (дата звернення: 22.12.2019).

64. Сінельников І. Методика роботи з фольклорним колективом: навч. посіб. Київ : Ліра, 2017. 236 с.
65. Сінельников І. Робота з фольклорним колективом: методи опанування традиційного музичного матеріалу. *Імідж сучасного педагога*. 2019. № 1. С. 65–68.
66. Сінельников І. Г. Дитячий фольклорний колектив: методика організації, принципи роботи, репертуарна політика. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 661–666. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_11_163 (дата звернення: 22.12.2019).
67. Сінельников І. Г., Сінельникова В. В. Фольклористичний рух в Україні: сучасні тенденції, проблеми й перспективи. *Імідж сучасного педагога*. 2018. № 5. С. 51–54. URL: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/134061> (дата звернення: 22.12.2019).
68. Сінельникова В. В., Сінельников І. Г. Деякі питання засвоєння автентичної традиції співу у міському молодіжному фольклористичному колективі. *Імідж сучасного педагога*. 2019. № 4. С. 94–99. URL: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/168463> (дата звернення: 22.12.2019).
69. Сливчук І. О., Молодцова Л. П. Реконструкція та успадкування традиційного поліського співу як засіб розвитку потенціалу творчої особистості вихованця Етнокультурного центру : метод. розробка. Рівне : Рівненський міський палац дітей та молоді, 2018. 108 с.
70. Смоляк О. Весняна обрядовість Західного Поділля в контексті української культури : в 2 ч. : монографія ; Нотний додаток. Тернопіль : Астон, 2001, 2004. Ч. 2. 296 с., 392 с.
71. Смоляк О. С. Український дитячий музичний фольклор : підручник-хрестоматія для викладачів та учнів. Тернопіль : Лілея, 1998. Вип.1. 80 с.
72. Сторожук А. Музичний фольклор Східного Поділля. Вінниця, 2007, 606 с.
73. Традиційний спів: спільне та відмінне з іншими видами співу, регіональні особливості. Лекція Євгена Єфремова. Назва з екрану. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QX1uGgбhHa8> (дата звернення: 22.12.2019).
74. Українське народознавство: навч. посіб. / за ред. С. П. Павлюка, Г. Й. Горинь, Р. Ф. Кирчіва. Львів : Фенікс, 1994. 608 с.
75. Хай М. Музично-інструментальна культура українців (фольклорна традиція). Дрогобич : Коло, 2011. 560 с.
76. Хай М. Українська інструментальна музика усної традиції. Київ-Дрогобич, 2011. 472 с.
77. Шемет Л. В. Фольклористичний рух в Україні та діти. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архитектура*. 2011. № 3. С. 200-204. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2011_3_51 (дата звернення: 22.12.2019).
78. Щегельський В. В. Ігровий фольклор Поділля: регіональна своєрідність та національна традиція : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.01.07. Київ, 2015. 20 с.

79. Юзала Г. Музичний фольклор у сучасній системі освіти в країнах Східної Європи і Балтії. *Проблеми етномузикології*. 2018. Вип. 13. С. 58–81.

8. Рекомендовані матеріали для використання на заняттях

1. Клименко І. Дискографія української етномузики (автентичне виконання). 1908-2010 : ілюстрований хронологічний реєстр з анотаціями і покажчиками / Л. Лукашенко. *Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка*. Львів. 2012. Вип. 28. С. 165–168.
2. Моя Україна. Берви: традиційна музика : [10 CD]. / Т. Грималюк. Київ, Арт Велес. 2017.
3. Етнокультура Рівненського Полісся: традиційна музика : [4 CD] / упор. В. Ковальчук. Рівне, 2009.
4. Рано-рано да зійду на гору: традиційна музика Полісся : [2 CD] / Культурологічна експедиція МНС України. Київ, 1997.
5. Українська колекція. Етнічна музика України : [15 CD] / Атлантик, Всеукраїнське Товариство Просвіта. Київ, Atlantic Music Artist Agency, 2003-2004.
6. Музичний фольклор Кіровоградської області в документальних записах 2004 року : [2 CD] / уклад. О. Терещенко. Кіровоград-Київ: Росток-рекордс, 2004.
7. Пісні Східного Поділля. Традиція села Кидрасівки : [1 CD] / уклад. О. Терещенко. Кіровоград : Кіровоградський-Київ: Росток-рекордс, 2001.
8. Подільський альбом: Автентичний фольклор Вінниччини : [1 CD] / Проект Фестивалю «Шешори» та Польського інституту. Київ : Агенція АртПоле, Наш Формат, 2008.
9. IMFE_NANU : Youtube канал Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського Національної академії наук України. URL: <https://www.youtube.com/channel/UC2GyqqeyzewJMQi1hbgdBTg/playlists> (дата звернення: 22.12.2019).
10. Етнографія : веб-сайт Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського Національної академії наук України. URL: <http://ethnography.org.ua/> (дата звернення: 22.12.2019).
11. ЛЕК ЛЕК Київська Лабораторія етномузикології : Youtube канал Проблемної науково-дослідної лабораторії етномузикології Національної музичної академії України імені П. Чайковського <https://www.youtube.com/channel/UCfve0jQC2yG39CjY7O4FxBw> (дата звернення: 22.12.2019).
12. Проект «Берви» : веб-сайт. URL: <http://bervy.org.ua/> (дата звернення: 22.12.2019).
13. Проект «Поліфонія» : веб-сайт. URL: <https://www.polyphonyproject.com/uk> (дата звернення: 22.12.2019).
14. Проект «Рись» : Youtube Канал. URL:

<https://www.youtube.com/channel/UCNvwFP6xVKpEQx9JUC30Rvw> (дата звернення: 22.12.2019).

15. Проект «KOZAMEDIA» Музею Івана Гончара : веб-сайт. URL: <http://www.kozamedia.com/> (дата звернення: 22.12.2019).

16. Проект «KOZAMEDIA» Музею Івана Гончара : Youtube Канал. URL: <https://www.youtube.com/channel/UCDYUGwHy-itHCWCRwMjBpYg> (дата звернення: 22.12.2019).

17. Божичі ансамбль української аутентичної музики : веб-сайт. URL: www.bozhychi.com.ua (дата звернення: 22.12.2019).

18. Електронний архів українського фольклору : веб-сайт. URL: <https://folklore-archive.org.ua/> (дата звернення: 22.12.2019).

19. Україна Споконвічна : веб-сайт. URL: <https://etnoua.info> (дата звернення: 22.12.2019).

20. Фольклор Кіровоградщини : веб-сайт наукового співробітника Кропивницького музею музичної культури ім. Кароля Шимановського, етномузиколога О. Терещенка. URL: <https://sites.google.com/site/muzfolkkg> (дата звернення: 22.12.2019).